

Житие на света великомъченица Кириакия - Неделя

Когато скиптър на Римската империя недостойно държеше нечестивият Диоклетиан, тогава се разпрашаха заповеди по цялата вселена християните да се отречат от Христа и да принасят жертви на бездушните идоли. Това нечестие стигна навсякъде, затова мнозина благочестиви се изпокриха от страх, денонощно се молеха и призоваваха за милост божествената сила, за да помогне на християните да ги изтръгне от това беснование и да даде тишина на църквите и на тяхното народно изпълнение. Тогава именно родителите на блажената Кириакия-Неделя се показаха благочестиви и по своя произход, и по своята вяра в Христа – бащата по име Доротей, а майката Евсевия. Безплодни от деца, а многоплодни в добродетелите, те ден и нощ се упражняваха в църквата и си просеха дете от Бога с много сълзи и прилежни молитви. И Бог, богат в щедростите Си, склони и изпълни тяхното прошение, като им подари многожеланото дете от женски пол. И понеже се роди в деня Господен¹, затова ѝ дадоха име в светото Кръщение Кириакия, което се превежда "Господня" или "Неделя". Отхранваха я телесно, възпитаваха я духовно, напредваше във възраст и беше като дърво, насадено при водни извори, което своевременно даваше плода на своите добри дела. Родителите пазеха момичето, понеже искаха да го посветят на Бога. А тя добре знаеше това и се стремеше да бъде въведена в Царевия чертог и да чуе многожелания глас на Жениха, Който ѝ говори: "О, хубава си, моя мила, хубава си! Цяла си хубава, моя мила, и петно няма на тебе!" Добрата девица пазеше своето девство и живееше в целомъдрие.

Но тогава се вдигна голямо гонение срещу християните и те бяха похищавани като овце от вълци – едни биваха отвеждани на заточение, други – в тъмници, трети – на мъки, за да се отрекат от Христа и да принесат жертва на идолите. Тогава и нейните родители бяха хванати заедно с нея и доведени пред нечестивия Диоклетиан. Разпитани, признаха се за християни и императорът заповяда да ги бият безпощадно. После прати родителите в Мелитин при дукса Юст и там те завършиха своя мъченически подвиг, а Неделя прати в Никомидия при кесаря Максим. Водена в тъмницата, тя се молеше на Бога с топли сълзи да я подкрепи в подвизите и да я покаже силна в мъките.

Един ден съдилището беше приготвено и се беше насъбрал безчислен народ. Дойде кесарят, украсен в светли дрехи, и заповяда да доведат светата от тъмницата. Слугите изпълниха заповедта. Всички гледаха нейната красота, която беше неизказана. Кесарят започна да я разпитва:

– Коя си, откъде си и на кои родители?

Девицата отговори:

– Христова рабиня съм и клонка на християнски родители, затова прекланям коленете си пред Отеца и Господа Исуса Христа, проклинам идолите и докрай ги ненавиждам!

Кесарят рече:

– Намирам те много груба и груби са отговорите ти. Но внимавай, поклони се на нашите богове, за да ти простят хулите, защото са много милостиви, и да пощадят младостта ти! Послушай ме, принеси жертва на нашите богове! А пък аз ще те направя годеница на царския син заради твоята красота и ти ще се насладиш на всички блага, роби и робини!

Светата отвърна:

– Аз съм сгодена за Сина на Царя на Царете, Комуто благоговейно служат небесните сили и Който е Творец на всичко. А от плътски годеник аз се гнуся и мразя идолите. Подобни на тях да бъдат ония, които ги правят, и всички които им се надяват!

Мъчителят се разгневи, заповяда да хвърлят мъченицата на земята и безпощадно да я бият по гърба. Като стана това, много кръв обливаше земята, а хората се обливаха със сълзи, гледайки как увяхва толкова красота на нейното лице, и викаха към мъчителя:

– Престани, съдия! Пощади девицата!

А той още повече се гневеше, прибавяше рани върху раните и не смекчи грубия си нрав. След като дълго биха светата, по едно време заповяда на слугите да престанат, и ѝ каза:

– Стига ли ти това за поука, или още чакаш помощта на Разпнатия?

Светата рече:

– Моят Господ Исус Христос да унищожи твоите хули и да разстрои твоите козни! Защото мене нищо не може да ме откъсне от любовта ми към моя Господ! Съдията заповяда пак да я затворят в тъмницата, защото се засрами от народа, а даже се и поуплаши. А тя коленичи на молитва и цяла нощ прекара без сън. Ангел Господен слезе от небето, изцери я от раните и рече: "Дерзай и не се бой, защото скоро ще видиш Божията слава!" Тя се изпълни с голяма радост и останалото време благодареше на Бога.

След като минаха няколко дни, кесарят заповяда пак да я представят на неговия съд. Но като видя, че си остава непреклонна, изпрати я при Иларион, княз на Витиния. Отведоха я и много я разследваха там, но мъчителят, като видя, че тя доблестно стои във вярата си, заповяда да я пазят в тъмницата, докато я представи на своето съдилище. А тя прекарваше цялото време в пост, бдение и сълзи. И мнозина от тамошните верни тайно идваха при нея, като даваха подкуп на тъмничните стражи, и тя ги учеше на вярата в Христа.

Един ден съдията пак я доведе пред своето съдилище, разпитваше я и принуждаваше да се покори и да принесе жертва на идолите. Но като я видя непреклонна, ту разговаряше с нея ласкаво, като ѝ обещаваше слава и чест, скъпи дрехи и голямо богатство, ту ѝ показваше мъчителските оръдия, изпадаше в ярост и я заплашваше с мъки и смърт. Но блажената говореше:

– Прави каквото искаш! Ето, моето тяло е пред тебе! Но аз няма да се отрека от моя Христос, нито ще принесе жертва на твоите идоли.

Мъчителят се разяри, заповяда да я бият и да я влачат гола по целия град, та дано се засрами от своята голота, да се покори и да принесе жертва. Слугите на скверния съдия я влачеха, като искаха да я осрамят, но се получаваше обратното: от оня срам мъченицата ставаше по-светла и правеше всички зрители ревнителни на своята добродетел. Защото, както златото става още по-чисто, когато прекара много време в огъня, тъй светата душа още повече просветляваше в сред страданието. И мъчителите не постигаха нищо друго, а само явиха мъченицата победителка над тях и над дявола и изобличителка на тяхната нечестива грубост; дадоха ѝ да покаже великото значение на християнското благочестие и непобедимата сила на Христа Бога, а на верните – назидание и съвет усърдно да търпят подвизите и да проповядват славата Божия в мъките! Защото тя всички молеше да бъдат ревнителни на Нейното страдание не само с глас, но на дело, което имаше глас по-ясен от тръба. И както небесата проповядват славата на Бога не с глас, а със светлостта на своето лице преpraщат зрителя към Създателя на чудесата, така и мъченицата тогава проповядваше Божията слава, като небе, много по-светло от видимото. Защото даже лицата на звездите не явяваха толкова небесната красота, колкото ранените места показваха най-светло мъченическото тяло.

Слугите престанаха от своето беснование, и я захвърлиха полумъртва в тъмницата, като някакъв товар, а всичките ѝ членове бяха строшени. И тя там изнемогваше и малодушествуваше. Но през нощта блесна голяма светлина в тъмницата, защото Сам Спасителят ѝ се яви и излекува раните ѝ, като каза: "Дерзай, не бой се, Аз съм с тебе!" От това тя получи смелост и до сутринта прекара в радост и благодарност към Бога.

На следния ден мъчителят изпрати да я представят пак на неговото съдилище, като я смяташе за мъртва. Когато тя дойде и застана красива в лицето и със здраво тяло, мъчителят се чудеше

и беше в голямо недоумение. Като нямаше какво да каже, рече:

– Това е от великите наши богове, девице, които много те обичат, затова те пощадиха!

Но тя отговори смело:

– Не твоите богове ме пощадиха, а Бог на боговете и Господ на господарите, Иисус Христос, Синът Божий, Той ми се яви и ми подари победа над тебе и над всичките дяволски начина ния!

Смутеният съдия каза:

– Остави многословията, принеси жертва на боговете, за да получиш от тях голяма награда!

Светата рече:

– Твоите богове са неми и глухи, нито на тебе могат да помогнат, нито на себе си са полезни.

Съдията каза:

– Ела в техния храм и ще видиш тяхното благодеяние!

А тя, подигравайки се, рече:

– Ако ми покажеш тяхната сила, ще дойда с тебе.

Мъчителят обеща, тръгна сам и светата с него. Хората, като видяха, че тръгнаха за идолския храм, се стекоха там – езичниците се радваха, а християните скърбяха, защото мислеха, че ще отпадне от благочестието.

Като пристигнаха, светата рече:

– Сега какво ми заповядваш?

Мъчителят рече:

– Падни да им се поклониш и принеси жертва, за да ти простят за всичко, което си направила против тях!

Тя преклони колене и издигна очите на сърцето си към небето и се помоли със сълзи, като казваше:

– Владико Господи Иисусе Христе, погледни към мене, Твоята недостойна рабиня, и ме подкрепи да изповядам Твоето славно име пред царе, князе и всички народи, за да познаят, че Ти си единият истински Бог и няма друг бог освен Тебе, и че на Тебе се покланя цялата твар и Те слави! А тези неми и глухи идоли, поставени да заблуждават Твоите люде, скоро разруши с божествената Си сила, та и в това да се прослави Твоето пресвето и великолепно име на Отца и Сина, и Светия Дух – сега и всякога и във вечни векове! Амин!

Внезапно стана голям трус и паднаха всичките идоли в капището и се превърнаха на прах. И се вдигна буря, та развя праха във въздуха. Падна и огнена мълния и изгори лицето на мъчителя Иларион, който падна от своя престол и издъхна. А хората, като видяха това, викаха:

– Велик е християнският Бог!

И мнозина от езичниците повярваха в Господа Иисуса

Христа приеха свето Кръщение и бяха причислени към стадото на верните. А светата мъченица радостно пееше с Давида: "Ще Те възхваля Господи, задето ме въздигна и не остави враговете ми да тържествуват над мене... Господи, Ти изведе душата ми от ада". Твоите врагове, Господи, бяха спънати и "паднаха, а ние станаме и стоим прави... Примката се скъса и ние се избавихме. Нашата помощ е в името на Господа, Който сътвори небето и земята". И с Павла: "Благодарим Богу, Който всякога ни дава да тържествуваме в Христа и Който навред чрез нас проявява благоуханието, по което познаваме Самия Него!"

Пристигна приемникът на загиналия мъчител, някой си Улусиан, човек още по-жесток, на

когото беше съобщено за светата. Приел власт от Диоклетиан, той заповяда на слугите да приготвят съдилището и мъчителските оръдия. В определения ден се събра много народ, съдията седна на съдилището и доведоха при него мъченицата, на която той рече:

– Какво е това твое бясно безсрамие, че нито на нашите закони се покоряваш, нито на нашите богове отдаваш поклонение, както ние правим? А учиш да вярват в Разпнатия и прелъгваш някои да се покоряват на твоето безумно убеждение. Не знаеш ли повеленията на нашите царе, който предвиждат жестоки мъки за непочитащите боговете? Но остави своите празнословия и принеси жертва на непобедимите богове, по който начин ще ни се покажеш покорна и много ще те обичаме!

Мъченицата изслуша тези думи, и уязвена от божествено желание, рече на съдията:

– О съдия, нищо не желаем повече от любовта към Христа – нито ценността на златото, нито блясъка на скъпоценните камъни, нито прегордото превъзнасяне на светската слава. Затова, колкото по-люто се покажеш в мъченията, толкова по-светъл ще направиш моя мъченически венец и цялото приложение на мъчителските оръдия ще се превърне повече в сладост, отколкото в мъка.

Съдията разбра неизменната устойчивост на мъченицата във вярата и непоколебимото изповедание на Бога, затова първо заповяда да я бият по бузите, като мислеше с това да изплаши нейната младост, тъй като я виждаше много млада, на около 20 години от рождението. Но страдалицата усвои мъжко настроение и направи жилава немощта на естеството си с надеждата за бъдещите блага, вдигна очи към небето и принасяше благодарност на своя Подвигоположник, Който в началото на Своето доброволно страдание допусна да Го бият по лицето и получи плесници.

След като чу това, мъчителят пламна в силен гняв и заповяда бързо да ѝ съблекат дрехите, да я бият с камшици от биволски жили и безпощадно да стържат тялото ѝ с железни зъбци. И от всичко това вътрешностите на корема ѝ се изливаха пред мъчителя, но светата беше като бездушен камък в ръцете на неговите слуги. И чак след много време заповяда на слугите да престанат, обвиняваше мъченицата за преживените люти мъчения и рече:

– Виждаш ли, Недельо, какво е началото на твоята борба? Видя ли немощта на твоето ожесточение и непокорство? Но ако ме послушаш, престани да хулиш нашите богове и изповядай техния непобедим промисъл! Ако ли не пожелаеш да се покориш, ще ти наложа още по-люти наказания и нетърпими мъки, както преди тебе предадох на смърт вече мнозина, които бяха обхванати от твоя недъг.

Блажената отговори:

– Какво безсрамно и зверско сърце имаш, кръвопице! И хиляди други мъки да измислиш, "за мене животът е Христос, а смъртта – придобивка". Затова коли ме, предавай ме на огън и меч, чрез всички тия мъки по-скоро ще ме изпратиш при желания ми Христос, "за Когото живея, и се движа, и съществувам"!

Тогава мъчителят приложи една още по-люта и жестока мъка: заповяда да забият в ушите на девицата нажежени ръжени. Вие си представяте Нетърпимата болка и без да сте я изпитали, защото нажеженото желязо влиза като мълния в мозъка и го умъртвява. Затова мъчителят я сметна вече мъртва и като бездиханна я захвърли там. Но мъченицата, благодарение на благодатта, беше все още в сила и казваше заедно с блажения Павел: "Когато съм немощна, тогава съм силна", и пак: "Макар външният ни човек и да тлее, но вътрешният от ден на ден се подновява". Стана с дръзновение и от безмерна любов към Господа, като да забрави болките, рече на мъчителя:

– Какво довежда до беснование безумеца, който се заблуждава и се гордее със своя съд над нас? Не съм така малодушна и несмела, че да бъда победена от мъките. Готова съм отново да понеса всяко изтезание, здраво да търпя и като скала да отбивам ударите на вълните. Но не мисли, че ще застана срещу тебе с чувствено оръжие, защото съм застанала във всеоръжието

на вярата: за щит предлагам Христовия кръст, а за шлем – непобедимата сила на Неговата вероизповед, и се облякох в бронята на праведността, с която ще пречупя разпалените стрели на твоите заплахи и ще те покажа победен от моето мъжество!

Като нямаше какво повече да прави, мъчителят осъди светата мъченица да бъде посечена с меч. Приела с радост смъртната присъда и изпълнена от неизречено веселие, страдалицата вървеше към мястото на своето посичане, като си припомняше Павловото поучение: "Кой ще ни отлъчи от любовта Христова; скръб ли, притеснение ли, или гонение, глад, или голотия, опасност ли, или меч, както е писано: "заради Тебе веден ни умъртвяват; смятат ни като овци за клане". Но във всичко това удържахме преголяма победа чрез Оногова, Който ни възлюби!" Така укрепена духовно, тя отиваше като на празник, а не за посичане. Като пристигна на мястото, където щеше да получи блажения си край, тя повдигна очи към Оногова, Който живее на небесата, и така Му се помоли от дълбочината на сърцето си:

– Благодаря ти, Боже, Създателю на всичко, на Когото обрекох себе си още от детинството си, да Ти се представя чиста и непорочна! Понеже Те възлюбих, Христе, затова претърпах това мъчение заради Тебе дори до смърт. Дай ми сега богатото възмездие – безкрайния блажен живот с Тебе, защото съхраних неугасена свещта на девството си, напоена с маслото на Твоето изповедание! И ме покажи равна с мъдрите девници и ме въведи заедно с тях в нетленния чертог на Твоето царство! О, Владико Господи Иксусе Христе, завърши моя жизнен път, та да се наситя на Твоите неизменни обещания и да благославям Твоето всевъзпявано име с Отца и Светия Дух! Амин! А на палача рече:

– Брате, почакай малко, и после ще изпълниш дадената ти заповед!

Тогава се обърна към присъстващите и каза:

– Братя и сестри, моля ви в името на Господа Иисуса Христа да страните от идолите и техните скверни жертви, които са измислени, за да заблуждават хората! А вярвайте в Господ Иисус Христос, истинския Бог, на Когото служат всички небесни сили и Когото прославя всяка твар! Него и аз смирена та и недостойната, днес изповядвам заедно с Отца и Светия Дух!

Това като каза, коленичи и предаде своя дух на Господа. А палачът и всички други, които видяха това, много се удивиха и тръгнаха да разказват видяното.

Такива са били подвизите на блажената мъченица Кириакия-Неделя, такива са били борбите на Христовата невеста. Тялото понесе мъки, но душата наследи неизказана радост. Членовете получиха рани, но душата се просвети. Като се сдобихме с такава топла застъпница, нека се възрадваме и възвеселим днес, като си пожелаем и ние да се сподобим с такава усърдие, с такива почести и с такива венци на славата от Самия Господ и Спасител Иисуса Христа, Който ни възлюби, Който ни изкупи с пречестната Си кръв, Който ни обожестви със Своите страдания и на Когото подобава всяка слава, чест и поклонение с безначалния Му Отец и пресветия, благия и животворящ Негов Дух, сега и всякога и във вечни векове! Амин!

¹ Така се нарича седмият ден на гръцки и латински, а славяните възприели да го наричат "неделя", понеже според Моисеевия закон седмия ден не се работи – не делати.